

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра корейської і японської філології

Курсова робота
з японської філології
на тему:

«КОЛЬОРОВА» ЛЕКСИКА В ЯПОНСЬКІЙ ДИТЯЧІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Студентки групи Пяп 02-20
факультету східної і слов'янської філології
денної форми навчання
Освітньої програми:
Японська мова і література та переклад,
західноєвропейська мова
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.069 Східні мови та
літератури (переклад включно),
перша – японська
Турченко Елеонори Андріївни

Науковий керівник:
докт. філол. наук, проф.
Ірина Миколаївна Нечитайло

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ «КОЛЬОРОВОЇ» ЛЕКСИКИ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ	6
1.1 Основна термінологія та складнощі визначення поняття «кольоронім»	6
1.2 Класифікація кольоронімів японської мови	9
1.3 Дослідження семантичних властивостей японської лексики на позначення кольору	13
Висновки до розділу 1	18
РОЗДІЛ ІІ. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОЛЬОРОНІМІВ У ЯПОНСЬКІЙ ДИТЯЧІЙ ЛІТЕРАТУРІ	19
2.1 Функціонування кольоронімів у японській мові (на прикладі дитячої літератури)	19
2.2 Проблематика та нюанси перекладу «кольорової» лексики з японської мови українською	26
Висновки до розділу 2	28
ВИСНОВКИ	29
要約	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	32

ВСТУП

Вивчення кольорів та їх впливу на сприйняття світу та емоційний стан людини є однією з найцікавіших галузей психології та філософії. У контексті досліджень кольорів мовознавцями ж зустрічаємо термін "кольороніми", який охоплює широкий спектр аспектів, пов'язаних з розумінням кольору та його впливом на людину.

Питаннями колористики займалися всесвітньо відомі вчені Леонардо да Вінчі та І. Ньютон. Значення культурного надбання набуває дослідження Й. В. Гете «Колірне вчення». Німецький філософ у своїх працях висловлював критичні погляди на деякі аспекти теорії Ньютона, особливо в контексті співвідношення світла, кольору та емоційного досвіду. Він зазначав, що «світло і темрява, яскравість і містика, або, якщо віддати загальніше вираження, світло і його відсутність є необхідними для виникнення кольору. Сам колір – це ступінь темряви». Його дослідження хоч і не мали наукового підґрунтя, проте відкрили нові шляхи розуміння впливу кольору на емоційний стан людини, що є актуальною темою для подальших досліджень, зокрема у сфері мовознавства (Przhybylek, 2018).

Дослідженням кольоронімів займаються фахівці з точки зору багатьох наук: соціології, літературознавства, філософії, етнолінгвістики тощо. Дана робота розглядає «кольорову» лексику японської мови як предмет вивчення лексикології та японістики, а також як конотативний засіб у текстах японської дитячої літератури.

Проблеми функціонування лексики на позначення кольорів була розглянута наступними вченими: Пелевіною Н., Рош Е., Ставицькою Л., Ковальською І., Критенком А., Берліном Б., Кеєм П., Ворфом Б.

Актуальність теми роботи полягає в необхідності вивчення та подальшого оволодіння кольоронімами як базовими одиницями мови та засобами комунікації, а також їхнє функціонування в межах японської літератури та забезпечення здійснення їхнього кваліфікованого еквівалентного перекладу, проблема якого розкрита у роботі.

Об'єктом дослідження даної роботи є лексика японської мови на позначення кольорів та її функціонування у дитячій японській літературі.

Предметом дослідження є місце кольоронімів японської мови у лексикології, їх функціонування у літературній японській мові та сприйняття реципієнтами, зокрема дітьми.

Мета роботи полягає в аналізі основних номінативних засобів японської мови на позначення кольорів, особливостей їх перцепції, функціонування та перекладу.

Завдання, які необхідно розв'язати для досягнення мети роботи, полягають в:

- 1) окресленні місця «кольорової» лексики у лексикології, класифікації та розгляду її проблематики;
- 2) чіткому визначенні кольоронімів в японській лінгвістиці та їх характерних рис;
- 3) дослідженні засобів вираження кольорів у японській мові та, відповідно, результатів у сприйнятті реципієнтами;
- 4) з'ясуванні труднощів, що виникають під час перекладу досліджуваних одиниць мови;
- 5) аналізі особливостей функціонування «кольорової» лексики в японській дитячій літературі та проведенні емотивних паралелей японської та української мов.

Методи, застосовані в ході роботи:

- критичний аналіз та синтез обраної літератури з теми; метод використовувався на початку дослідження, результати чого описані протягом усієї роботи;
- метод аналогії, застосований для класифікації досліджуваних одиниць японської мови на підставі спільних тенденцій з іншими мовами у зв'язку з недостатнім дослідженням теми вченими;
- власне класифікація та структуризація кольоронімів;
- когнітивний підхід, за допомогою якого проведено аналіз формування асоціативного ряду та сприйняття кольороназв у японському суспільстві;
- порівняльно-зіставний метод, за допомогою якого було визначено спільні та відмінні риси кольоронімів японської та української мов на прикладі дитячої літератури;
- семантичний аналіз на знаходження прикладів кольороназв у матеріалах, обраних до роботи.

Новизна кваліфікаційної роботи полягає в тому, що ми комплексно та всебічно описали поняття кольоронімів та їх функцій у японській мові та літературі, зокрема дитячій, у той час як серед вищенаведених учених та інших дослідників дана мова та обраний пласт літератури, написаний нею, не набули популярності в якості об'єктів дослідження. Дістало подальший розвиток дослідження кольороназв японської мови як лексикологічних засобів комунікації та їх символізму, завдяки чому структуровано наявні відомості та одержано результати порівняння у сприйнятті кольорів носіями японської та української мов на прикладі дитячої літератури.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ «КОЛЬОРОВОЇ» ЛЕКСИКИ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

1.1. Визначення поняття «кольоронім»

У сучасній лінгвістиці велика увага приділяється дослідженню кольоронімів, які є словами, що позначають кольори. Однак, їх визначення та класифікація мають глибокі коріння в лінгвістичних експериментах в галузі кольористики, проведених Б. Берліном і П. Кеєм, а також теорії прототипів. Розглянемо детальніше цю теорію.

В основі когнітивних концепцій, за відомостями дослідників, лежить припущення про обмеженість переліку мовних засобів, у той час як можливості використання мови вважаються нескінченними. Таким чином, будь-яка теорія, яка оперує моделями стандартних елементів під час пояснення мовних явищ різних рівнів (які можуть бути стандартними або типовими щодо структури або змісту), відповідає методологічно теорії прототипів у вузькому розумінні (Левченко, 2004, с. 58).

Дослідження Б. Берліна і П. Кея, що базуються на поданій теорії, показали: існує універсальна, спільна для всіх градація кольорів, яка базується на психологічній значущості та лексичному знанні мовця (Бичкова, 2003).

Вчені вказують на тенденцію до підсвідомого виокремлення базової кольорової палітри з 11 кольорів, слова на позначення яких мали складатися з однієї морфеми та мати єдине лексичне значення, бути психологічно значущим для мовця тощо, що може бути ключем до розуміння мовної універсалії (Berlin, Kay, 1969).

Отже, кольороніми мають місце в будь-якій мові світу, але їх спектр може відрізнятися в залежності від сприйняття мовців. Кольори-константи для загальних уявлень людини визначає кожна мова самостійно. Базовим для переважної більшості, однак, є поділ відтінків на «темне» та «світле», «тепле» та «холодне».

Термін «кольоронім» запропонований вченим-мовознавцем О. Паливодою, але не є єдино універсальним. На позначення «кольорової» існує цілий ряд відомих

термінів, описаних у роботах наступних авторів: «кольоронозва» літературознавиці Н. Науменко, «колірний прикметник» науковиці М. Чікало, «колірний епітет» педагога І. Бабія, «хроматизм» мовознавиці С. Форманової, «кольоратив» А. Швець. Спробуймо дати спільну дефініцію усім наведеним термінам.

Перш за все, кольоронім – це лексема на позначення певного кольору. Проте складнощі в окресленні значення кольоративу виникає внаслідок розмитого сприйняття кольору. Саме поняття кольору є доволі неоднозначним, адже «у взаємодії з іншими поетичними засобами колір... рідко збігається з об'єктивною кольоровою ознакою реалії, тобто має своїм значенням тільки ознаку кольорового спектра» (Мацько, 2003, с. 462). Колір за фізичними властивостями та поняття, яке представляє собою кольоронім на його позначення, не є взаємозамінними. У художньому мовленні, колір часто не відтворює об'єктивну кольорову характеристику описуваного образу, оскільки він взаємодіє з іншими словами, що несуть додаткові значення. Епітети-кольоративи можуть нести в собі сенс метафори, а метафори зливаються з символами. Таке "кольорове" значення слова може не тільки відображати зовнішню характеристику, але й вказувати на його внутрішні риси (Кучеренко, Назаренко, 2001)

За походження «кольорової» різноманітності в межах однієї мови відповідають полісемія – наявність кількох лексичних значень у однієї лексеми, запозичення та застосування морфологічних змін при утворенні складних слів-відтінків.

Мовні засоби вираження кольоронімів у японській мові демонструють різноманітність способів, якими кольори використовуються для опису насамперед асоціацій та абстрактних концептів:

- номінативи на позначення ряду основних кольорів: «赤» /ака/ червоний, «青» /ао/ синій, «黄» /кі/ жовтий, «緑» /мідорі/ зелений, «白» /шіро/ білий, «黒» /куро/ чорний, та інші;
- епітети та описи, що грають роль у підкресленні відтінків кольорів: «深い青» /фука-і ао/ глибокий синій, «明るい赤» /акару-і ака/ яскравий червоний;

- емоційно-експресивна лексика, зокрема метафори та порівняння, що використовуються переважно у художньому стилі, викликаючи у реципієнтів асоціації з певними емоціями, природними явищами чи предметами: «雪色» /сешшьоку/ білосніжний, «夕焼け色» /юу-яке-іро/ колір заходу сонця;
- фразеологізми та вирази, які використовують кольори для вираження певних концепцій або станів: «顔面蒼白» /ганмен-соухаку/ аж обличчя зблідло (букв. побіліло), «青くなる» /ао-ку на-ру/ збліднути від страху (букв. посиніти).

Немає чітких меж стосовно питання, що вважати справжнім кольоронімом, а що – псевдокольоронімом. Оскільки мова – це жива система, що невпинно поповнюється та розвивається, наразі не існує підстав вважати, що семантичне поле кольоронімів не має схильності до розширення. Натомість ґрунтовним буде приписувати статус кольоронімів таким японським словам, як 明るい /ака-руі/ яскравий, світлий; 暗い /кура-і/ темний, тьмянний. Самі по собі надані слова не несуть в собі значення кольору, проте додають конкретики відтінку та є суттєвими і продуктивними однаково в розмовному та художньому стилі японської мови.

У цьому курсовому проєкті ми досліджуємо різноманітні терміни, що мають стосунок до пласту лексики, який розглядається нами, з метою розкриття їх значення та застосування. Це допоможе нам глибше зрозуміти специфіку обраної теми та використовувати термінологічний апарат належним чином у подальших дослідженнях. Отже, найближчим відповідником у японській мові явищу «кольороніма» є «色彩用語» /шікісайюго/, який вивчає розділ мовознавства лексикологія – «語彙論» /гоірон/. Кольори загалом, а в тому числі у фразеологічних зрощеннях, виражаються двома частинами мови: іменником «名詞» /меі-ші/ та прикметником «形容詞» /кеі-йоу-ші/.

1.2. Класифікація кольоронімів японської мови

Питання класифікації кольоронімів японської мови станом на зараз лишається актуальним, що є підставою для активних дискусій. Мовознавці-японісти не виділяють певної універсальної класифікації для розподілу суто японських лексем на позначення кольорів, у зв'язку з чим ми пропонуємо застосувати загальні принципи класифікації кольоронімів, зокрема і звернутися до праць української мовознавиці О. Дзівак, до відповідного пласту лексики японської мови.

Для нагального розуміння підстав для семантичної класифікації важливо зазначити, що лексико-семантичне поле кольору включає в себе ядро (хроматична/ахроматична кольорема), ядерні деривати, периферійні лексеми з семантикою відтінку та інтенсивності кольору, а також дифузну зону, представлену пограниччям лексико-семантичних полів (Супрун, 2009, с. 16). Подані висновки зроблені на основі робіт О. Дзівак, яка відзначає, що кольори, які існують у природі, становлять тривимірну систему. Кожен колір має властивість змінюватися характеристиками тону, насиченості і яскравості (Дзівак, 1975, с. 30).

«Ядром» учені називають базові кольори мови, а «периферією» – відтінки. «Назви кольоративів з групи «ядро» не вмотивовані з погляду носіїв сучасної... мови. Назви ж кольоративів з групи «периферія» – це:

- а) кольоративи складних назв;
- б) кольоративи, що означають колірну якість опосередковано;
- в) кольоративи іншомовного походження (Дзівак, 1975, с. 30).

Таким чином, кольороніми японської мови можливо розділити за тим самим принципом на «ядро» (赤 /ака/ червоний, 青 /ао/ синій, 黄色 /кі-іро/ жовтий, 紫 /мурасакі/ фіолетовий, 茶色 /чя-іро/ коричневий, 黒 /куро/ чорний, 白 /шіро/ білий, 緑 /мідорі/ зелений) та «периферію» (橙色 /даїдаі-іро/ помаранчевий, 水色 /мідзу-іро/

блакитний, ピンク /пінку/ рожевий, クリーム /курі:му/ кремовий, 銀 /гін/ срібний, 灰色 /хаі-іро/ попелястий, 真紅 /шіккі/ малиновий, ライム /раіму/ лаймовий).

За відношенням назви кольору до ступеня його дійсного вираження в семантиці, японські кольороніми резонно розділити на первинні, що безпосередньо позначають відтінок, та вторинні, що радше позначають якість відтінку або явища або вказують на її відсутність, проте тісно пов'язані з темою кольору в свідомості носіїв мови. До останніх належить наступний ряд лексем: 玉虫色 /тамамуші-іро/ переливчастий, ホログラフィック/хорогурафікку/ голографічний, 乳白色 /нюухакушьоку/ опаловий, 透明 /тоумей/ прозорий, 明るい /ака-руі/ світлий, 濃い /ко-і/ темний, 淡い /ава-і/ блідий, 色鮮やかな /іро адза-яка-на/ насичений, 虹 /ніджі/ веселковий, 無色 /мушьоку/ безколірний, ネオン /неон/ неоновий, 多色の /ташьоку-но/ різнокольоровий, 煌く色 /кіраме-ку іро/ блискучий.

З огляду на існуючі форми вираження кольоронімів у японській мові, пропонуємо виділити категорію самостійних змінних лексичних одиниць, самостійних незмінних та несамостійних.

а) Самостійні кольороніми – це ті, чия основа сама по собі виражає відтінок і не потребує основи 色 /іро/ «колір» для стовідсоткового розуміння повідомлення реципієнтом. Оскільки частинами мови, що представляють кольороніми в японській мові, є первинно іменники та прикметники, змінними самостійні кольороніми є за умови наявності прикметникової форми. Ряд таких лексичних одиниць є дуже обмеженим і складається з наступних слів: 赤い, 青い, 白い, 黒い, виключень 黄色い, 茶色い, оскільки вони є базовими кольорами та змінними одиницями, та самостійних прикметників, що можуть належати до вторинних кольоронімів.

б) Самостійними незмінними кольороназвами є слова, що не мають власних прикметникових закінчень та до яких для вираження якості предмету обов'язково додають частку の: 紫の /мурасакі-но/ фіолетовий, ピンクの /пінку-но/ рожевий, 緑の /мідорі-но/ зелений тощо.

в) Несамостійні кольороніми є незмінними іменниками апріорі та потребують додавання основи «色», щоб набути кольорової конотації: 金色 /кін-іро-но/ золотий, 薔薇色 /бара-іро/ трояндовий, 肌色 /хада-іро/ бежевий.

Японський мовознавець Кітахара Ясуо пояснює аномалію незмінності самостійних суто японських кольоронімів, таких як 緑 /мідорі/ та 紫 /мурасакі/, наявністю мовних обмежень, що перешкоджають утворенню прикметникової форми. Раніше вважалося, що історично кольоронім むらさき використовувався у суто номінативних цілях, а отже мав форму іменника. Це пов'язано з тим, що лексема була відносно новою складовою японської лексики. Вчений відкидає цю гіпотезу і знаходить пояснення, засноване на фонологічних аспектах японської мови в утворенні прикметників, що зумовлюють таке обмеження. Традиційно предикативні прикметники, що описують об'єктивні якості предметів і явищ, відмінюються шляхом зміни суфікса -い/i/ на -く/ку/. Оскільки колір є об'єктивною якістю, всі самостійні змінні кольороніми підлягають такій зміні. Таким чином, прикметникова форма むらさき /мурасакі/ мала б відмінюватися подібним чином, проте суфікс -い, за всіма фонологічними правилами, не приєднується до ряду -い: き/кі/, し/ші/, ち/чі/, に/ні/, ひ/xi/, み/мі/, り/рі/ (Кітахара, 1997, с. 265). Тому такі кольороніми стали винятками.

Порівняно з українською мовою, за інтенсивністю вираження колірної ознаки неможливо виділити окремої класифікації, оскільки в японській мові не існує

категорії ступенів порівняння прикметників, хоча кольороніми самі собою містять оцінний компонент.

На ниві походження «кольорову» лексику японської мови, як і будь-якої іншої, можливо категоризувати наступним чином:

а) оригінальні, тобто ті, що не походять від жодних слів та мають власну лексичну основу, такі як 赤 /ака/, 黒 /куро/;

б) похідні, тобто такі, що походять від інших слів і чия основа мала первинне значення, не пов'язане з колірною семантикою, наприклад: 桃色 /момо-іро/ персиковий;

в) запозичені, тобто інтегровані в японську з інших мов, наприклад: ミントグリーン /мінто-гурі:н/ м'ятний колір.

Врешті-решт, розглянемо доволі розмиту, проте осмислену у застосуванні до японської мови класифікацію за вживанням кольоронімів. Отже, «кольорову» лексику можна поділити на:

а) повсякденні, тобто широко вживані у повсякденному мовленні, такі як базові кольори та найпопулярніші відтінки;

б) специфічні, тобто такі, що використовуються в умовах обмежених сфер та контекстів, наприклад 紅色 /коушьоку/ – багрянний, себто колір, що символізм якого тісно пов'язаний із щастям у свідомості японців.

Необхідно зазначити, що проблематика наданої вище класифікації полягає в індивідуальності мовлення і суб'єктивному баченні мовної картини світу, оскільки для мовців з розширеним словниковим запасом та глибокими фоновими знаннями межі цих груп не є чіткими. Тому остаточно розділити наявну на зараз «кольорову» лексику японської мови на ці дві групи не представляється можливим. Основним орієнтиром у додаванні кольороніму до тої чи іншої категорії залишається його приналежність до певного стилю мовлення: загальна та розмовна лексика підлягає розподілу до категорії повсякденних лексем, книжної – до специфічних.

Таким чином, враховуючи невичерпну різноманітність кольоронімів японської мови та беручи до уваги різні аспекти їх дослідження, неможливо виділити єдину універсальну класифікацію.

1.3. Дослідження семантичних властивостей японської лексики на позначення кольору

У японському світогляді навіть кольори мають багату історію, яка простягається від давніх-давен до сучасності. Багато кольоронімів, наприклад, виникли з назв рослин, квітів та тварин, які вони нагадували. Деякі кольори та методи фарбування вже використовувалися протягом давніх епох ще з періоду Асука, а інші були розроблені лише в період Мейджі, коли синтетичні фарби стали популярнішими. Така тривала історія використання кольорів призвела до певних відмінностей у їхніх назвах та особливостей їх сприйняття.

Традиційні відтінки Японії знаходять своє історичне коріння у 律令 /ріцурьо:/ – правовій системі, що базувалася на засадах китайського конфуціанства. У цій системі ранги та соціальна ієрархія відображалися та визначалися певними кольорами. Відомі як 禁色 /кіджікі/ «заборонені кольори», котрих за всю історію було сім. Вони були суворо монополізовані Імперською родиною та найвищими посадовцями; наприклад, помаранчевий використовувався як колір для одягу принца, а монополію з відтінків було знято лише у 1945 році. Кольори, відомі як 許し色 /юруші-іро/ «допустимі кольори», було дозволено використовувати звичайним людям. Таким чином, у ментальності японців історія певних кольорових асоціацій тягнеться більш як тисячоліттями, а тому і семантика на основі їх символізму розширена і потребує додаткової пильності під час здійснення перекладів мовознавцями.

У японській мові існує багато термінів, які відображають різні відтінки кольорів та здатні маніпулювати асоціаціями. Наприклад, у японській культурі існують специфічні кольори, що асоціюються з різними порами року. До таких відтінків

відносимо 桜色/сакура-іро/ «ніжно-рожевий», який асоціюється із цвітінням сакури навесні. Важливо зазначити, що такий відтінок пов'язаний насамперед із світанком, новим початком, чистим, ніжним і легким:

初空や日の本明くる櫻色 /хацудзора-я хі-но-мото аку-ру сакура-іро/

«Новий рік настав – і Японія знов вкривається сакуровим цвітом»

Так само деякі кольори в японській мові відображають красу природи та її ознак, наприклад 緑/мідорі/ «зелений» – колір, який асоціюється зі свіжістю природи та листям дерев, тож і позначає живу зелень. Певні кольори в японській мові мають емоційні асоціації. Так, 青 /ао/ може означати не лише «синій», але і почуття спокою та тиші. У мистецькій традиції Японії певні кольори мають особливе значення, як 金色/кініро/ «золотий», що символізує багатство та благополуччя та викликає асоціацію з імператорською родиною. Оскільки таких прикладів налічується безліч, далі розглянемо детальніше семантичне значення лише базових.

Перш за все, особливої уваги вартує саме поняття «色» /іро/. Ієрогліф кодує значення сутності кольору, розрізняючи його відповідно до спектральних властивостей світла, сприйнятих людським зором. Він є продуктивним і утворює низку наступних виразів: 色調 /шікічьоу/ відтінок, 顔色 /као-іро/ вираз обличчя (або букв. «колір обличчя»), 潤色 /джюншьоку/ риторичне прикрашання історії. У значенні яскравого, насиченого відтінку чи загалом його наявності він виступає основою фраз 色があせる /іро-га асеру/ «бліднути», 変色 /хеншьоку/ «вицвітання». Набуваючи переносного значення, цей кольоронім слугує для утворення фразеологічних виразів на позначення привабливості, сексуальності, що зокрема актуально й у художній літературі. Значення привабливості не виходить за межі візуально-оціночного, як-от у прикладах: 色気 /іро-ке/ зацікавленість у протилежній

статі, 漁色 /гьошьоку/ розпуста (букв. «погоня за привабливим», де лексема «漁» позначає риболовлю), 色女 /іро-онна/ приваблива жінка. Це беззаперечно доводить взаємозв'язок між поняттями «колір» та «краса».

Білий колір 白 /шіро/ на найбільш наближений до значення чогось світлого, вказуючи скоріше на наявність кольору, його насиченість, яскравість, або ж загалом на поняття наявності. Це вилилось у те, що з розвитком японської мови кольоронім набув значення очевидності, як у словах: 白々しい/шіра-шіраші-і/ очевидний, 白状 /хакуджьоу/ свідомість. 白 також являє собою близький синонім до лексем 明るい /акару-і/ «яскравий» та 輝いている /кагая-іте-іру/ «той, що сяє». Контекстуальна символіка кольороніму 白 пов'язана з поняттями невинності та очищення, а також ідеального стану предмету. Зокрема, він вважається священним кольором богів камі, оскільки символізує чистоту тіла та духу. З давніх-давен японські імператори вбиралися у білі шати до синтоїстських обрядів, білим було і синтоїстське весільне вбрання. Однак для буддизма кольоронім несе конотацію смерті, а білі атрибути використовувалися для ритуала «сеппуку».

Не зважаючи на це, між 白 та 黒 /куро/ («чорний») існує семантичне протистояння, адже чорний у японській мові додатково символізує провал, провину і гнів, і загалом є продуктивним для фразеологічних одиниць на позначення емоційних станів, наприклад: 黒である /куро-де ару/ нести провину (букв. «бути чорним»). Семантика кольороніму 黒 корелює зі значенням п'тьми, але водночас цей кольоронім у певному ряді висловів вказує і на позитивну оцінку, наприклад: 黒字になる /куроджі-ні нару/ досягнути позитивного балансу. Важливим асоціативним фактором є те, що в Японії прийнято носити чорне вбрання на урочисті події, такі як

церемонія вступу до навчального закладу чи робочого колективу, а також на випускні заходи. У зв'язку з цим, кольоронім 黒 у даному контексті набуває значення «вдалого початку» та «успішного закінчення» у свідомості мовців. Крім того, чорний колір є чоловічим началом у японській символіці і активно використовується ченцями. Отже, когнітивна протилежність проявляється не лише на рівні порівняння кольорових значень білого та чорного, але й у внутрішньому значенні цих кольоронімів.

Кольороніму 赤 /ака/ «червоний» приділяють особливу увагу в японській лінгвокультурі. В рамках досліджуваної мови налічується близько сотні відтінків цього кольору: 深紅 /шінку/ глибокий багряний, 洋紅 /йоукоу/ карміновий, 赤紅 /акабені/ малиновий тощо. Його походження посилається на корінь 明 /аке/, що означає «світло» та «світанок». Відтак, 赤 чітко асоціюється з кольорами сонця, а також вогню та крові, тому вважається символом життя і довгий час використовувався в обрядовому значенні. У своїх семантичних функціях кольоронім співвідноситься з поняттями краси та бездоганності, і навіть невинності, як у лексемі 赤ちゃん /ака-чян/ «немовля». До кольоративної основи тут прикріплений зменшувально-ласкавий експресивний суфікс, що на конотативному рівні зумовлює обережне ставлення до чистого створіння. Червоний колір асоціюється з анатгоністичним до негативної енергії, тому часто ворота синтоїстських храмів фарбуються червоним кольором. Додатковим моделюючим асоціативні ряди значенням кольоративу є небезпека, що добре показано у вислові 赤信号/ака-шінгоу/ «червоний сигнал світлофора», який вживається і в прямому, і в переносному значеннях. Варто зауважити, що відтінки червоного нерідко використовуються під час фестивалів та несуть ще одне символічне значення, відмінне від українського сприйняття, – процвітання та мир. У виставах японського традиційного театру Кабукі червоні візерунки на обличчях акторів означають беззаперечну справедливість.

Останній з детально розглянутих у цьому розділі кольоронім 青 /ао/ вживається в значенні «синій» та «зелений». У сучасній японській мові в значенні останнього кольору лексема застосовується лише у фразеологічних виразах та поезії, що свідчить про те, що в давні часи японська лінгвокультура не проводила чітку межу між синім та зеленим кольорами:

新月や青橘の影ぼうし /шінгецу-я ао-тачібана-но каге-боуші/

«Місяць молодий – наливає свою тінь зелений мандарин.»

З точки зору символічного змісту кольоронім 青 у значенні «зелений» найбільше використовується на позначення незрілості, юності, наприклад: 青男 /ао-отоко/ юнак, 青葉 /ао-ба/ молоде листя, 青春 /сеішюн/ підліток. Це значення простежується і в численних виразах, що мають стосунок до різних функціональних прошарків суспільства: 青田買い/ао-та га-і/ взятий новий курс студентів (букв. «придбате зелене поле»). Таким чином, простежується спрямування кольороніму на сприйняття об'єктів та суб'єктів у рамках суспільної ієрархії. 青 є і кольором звичайних людей. Оскільки він входив у низку 許し色 /юруші-іро/ «дозволенних відтінків», простолюд найчастіше носив вбрання сірого або синього кольорів, оскільки індиго було найдоступнішим природним фарбником. У японській ментальності синій також символізує містичний світ, а на противагу червоному, у Кабукі ним зазвичай позначені злочинці.

Японська мова прославляється своєю надзвичайно гнучкою системою морфемної трансформації, яка дозволяє створювати багат шаровість у плані асоціацій описи, а також різноманітністю назв кольорів та відтінків, відображаючи величезне значення кольору як важливого елемента для точного та підсвідомого сприйняття і художньої експресії. Вивчення семантичних значень «кольорової» лексики допомагає краще зрозуміти, як мова відображає світогляд мовців та впливає на світосприйняття.

Висновки до розділу I

У даному розділі ми розглянули теоретичні засади з теми «кольорової» лексики японської мови та визначили її місце у мовах світу. Ми виявили, що даний пласт лексики притаманний усім мовам і є своєрідною універсалиєю, а також розглянули засоби його вираження та проблематику дефініції терміну.

Наступним кроком нами було розглянуто кольоративи японської мови на основі вже відомих класифікацій, зокрема, укладеної О. Дзівак, а також запропоновано власні, призначені для досліджуваної теми суто в рамках японської мови.

Задля детальнішого розкриття теми кольороназв, були розглянуті не лише морфологічні властивості; основну увагу сфокусовано на семантиці, оскільки, перш за все, вони впливають на сприйняття реалій світу та мають значення не лише у лексичному, а й у культурному та психологічному контекстах. Кольорові дескриптори активно використовуються в мові для передачі емоцій, асоціацій та атмосфери та є невід'ємними та базовими складовими лексики будь-якої мови.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОЛЬОРОНІМІВ У ЯПОНСЬКІЙ ДИТЯЧІЙ ЛІТЕРАТУРІ

2.1. Функціонування кольоронімів у японській мові (на прикладі дитячої літератури)

Кольорова символіка має значний вплив на дитячу літературу, допомагаючи створювати яскраві образи для маленьких читачів, що враз запам'ятовуються. Як ми вже визначили, у японській лінгвокультурі кожен колір викликає свої унікальні асоціації, а символіка кольоронімів в літературі відображається на перцепції дітей та формує їх світогляд, вкорінюючи закріплені за кольороназвами значення та продовжуючи кольоративну традицію.

У візуальному конотативному кодуванні червоний домінуючий колір персонажів може символізувати енергію та життєрадісність, тому його часто використовують для зображення дружніх героїв. Синій колір, зі своєю спокійною та заспокійливою аурую, може бути використаний для створення образів мудрих та врівноважених персонажів. Наголос на присутності двох комплементарних кольорів у дизайні героя свідчить про його неоднозначність, складність характеру тощо (Schneider, 2015).

Символічне вживання у літературі подекуди набуває статусу основної мотивації використання «кольорової» лексики у художній літературі. Відповідно до задуму, кожен письменник обирає для характеристики об'єкта, персонажа чи явища відтінок, який би найбільше надавав виразності, точності, яскравості зображуваному, розширюючи при цьому діапазон сполучуваності кольорів, вводячи у тканину тексту різні кольори, надаючи їм додаткових відтінків (Кочан, 2008, с. 255).

Таким чином, кольорові образи в японській дитячій літературі не лише роблять текст цікавішим та привабливішим для реципієнтів, але й сприяють розвитку та формуванню цінностей.

Щоб довести результативність функціонування лексики на позначення кольорів у конкретно японській мові, розглянемо цей пласт мови зі стилістичного погляду. Досліджуваний пласт лексики може функціонувати по-різному залежно від стилів мовлення. У художній літературі кольорова лексика може бути використана для створення виразних образів та атмосфери: 灰白雲たち /каіхаку кумо-тачі/ блідо-сірі хмари, 海の深青み/умі-но фука-ао-мі/ глибока синява моря. Автори можуть навмисно вибирати певні кольори, щоб підкреслити настрій сцени або характер персонажів. Наприклад, використання темних кольорів може створювати напружену атмосферу, тоді як яскраві кольори можуть підсилювати враження від пейзажу або події. У наукових текстах кольороніми мають функцію точного опису або класифікації об'єктів. Кольори можуть бути використані для визначення характеристик матеріалів, або для передачі даних з різних областей спостереження:

頂部が赤橙褐色から帯黄褐色。/цьоубу-га секітоу-кашшьюку-кара таікоу-кашшьюку/
 «Діапазон відтінків шляпки (гриба) сягає від червонувато-помаранчевого до жовтувато-коричневого». У публіцистичних текстах кольорова лексика може бути використана для підкреслення емоційного заряду або переконливості. Кольори можуть використовуватися для створення враження емоційного зв'язку з читачем або слухачем, підкреслення важливості певних аспектів або вираження авторського ставлення до теми: 白黒 /шірокуро/ «провина та невинність» (у заголовку). В кожному стилі мовлення кольорова лексика виконує свої унікальні функції, відображаючи специфіку та цілі тексту.

Розглянемо детальніше функціонування у художній японській літературі кольоронімів на основі випадків та частоти вживання у вибірці дитячих творів.

У ряді одних із найчастіше вживаних кольорових назв в якості основи застосовується « 暗 » /кура/, тобто «темний». Головною супроводжувальною функцією передачі образів за допомогою 暗 є додаткова конотація чогось прихованого та невідомого:

穴の中は、真っ暗で、のぞいても、何も見えない。

/ана-но нака-ва маккура-де нодзо-ите-мо нані-мо міе-наі/

«Всередині нори – непроглядна темрява. Навіть зазирнувши глибше, він нічого не побачив». (уривок з «おむすびころりん»).

У наступному прикладі з поданого твору кольоронім сприяє враженню про неприємний досвід та безвихідь, коли за сюжетом Жадібний чоловік розлякав мишей, вимагаючи свого термінового збагачення:

穴の中は、あちこちく ずれて、真っ暗に なってしまった。

/ана-но нака-ва ачікочі-ку дзурете маккура-ні натте-шіматта/

«Вони порозбіглись хто куди, і в норі знову настала непроглядна темрява.»

Загадковість – передуючий чинник страху невідомого. Згідно з когнітивно-емоційною теорією кольору, темні відтінки можуть викликати в людини відчуття неспокою, що свідчить про психологічну реакцію на невизначеність. Цей ефект може бути пов'язаний з властивостями візуальної перцепції, де темні області сприймаються як менш доступні для аналізу та розуміння, викликаючи в людини емоційну напругу. Цього ефекту прагнули досягнути у наступному уривку:

うす暗い影の中を、突つきりました。

/усу-кура-і каге-но нака-о цуцукірімашіта/

«Він нишпорив у сутінкових примарах». (уривок з «鬼力ゲさま»)

Врешті-решт, значення кольороніму "темний" в художніх текстах може корелюватися із кінцем невизначеності та передбачати майбутні зміни. Таке вживання сприймається як символічний вказівник на можливі перетворення, що можуть відбутися в історії або у психологічному стані персонажів:

真っ暗の空間の中心に、私はいる。暗さの中に、少しずつなにかが見える。

/маккура-но куукан-но чюушін-ні ваташі-ва іру/ /кураса-но нака-ні сукоші-дзуцу
наніка-га міеру/

«І в центрі непроглядності – я. Та в темряві я щось потроху бачу.» (уривок з «*星空の16進数*»)

У той час як кольороніми, що позначають символи, є важливою складовою дитячої літератури, що зумовлено природньою схильністю дітей до швидшого сприйняття візуальних образів, твори, призначені для меншої аудиторії, такі як казки та прості оповідання, майже не містять «кольорової» лексики. Однак сама основа багатьох кольоронімів «色» /іро/ («колір») у художніх текстах, призначених для дітей, з'являється значно частіше, в тому числі в якості самостійного слова. Це може пояснюватися її легким впровадженням у природні діалоги, що відображають традиції розмовної мови у художніх творах.

長方形の色たちが、びっしりと格子のようにちりばめられている。

/чьоухоукеі-но іро-тачі-га бішшірі-то какуші-но йоу-ні чірібамерарете-іру/

«Прямокутні плями кольорів щільно перемешуюються між собою, мов сітка».

Авторка попередньої пари та наступних двох уривків, Ютака Іцукі, немов наголошує, що для сприяння розвитку уяви читачів немає необхідності перераховувати увесь спектр кольорів, аби дозволити реципієнтам уявити мальовничу картину. Натомість вона вдається до опису кольорів формами, а згодом лише вказує у тексті точну кількість відтінків.

格子の形をした色は、それぞれ違っていた。

/какуші-но катачі-о шіта іро-ва соредзоре чігатте-іта/

«А кожна утворена форма різнилась між собою відтінком».

Пізніше вона уникає перенавантаження тексту рядом кольоронімів наступним чином, застосовуючи лише іменник 色 для опису побаченого героїнею пейзажу:

初めて聞く色ばかりだった。

/хаджімете кіку іро бакарі датта/

«Про такі кольори я дізналась уперше».

Окрім того, нерідко в дитячій літературі зустрічається 色 як один з коренів у складі слів, чим надає лексемам свого переносного словникового значення «різнобарвності» (до прикладу, 色々 /іро-іро/ «різноманітні») або наявності ознаки, як у наступному прикладі, де лексема 気色悪い /кішьоку вару-і/ складається з 気色 («зовнішній вигляд», «ознака», букв. «колір душі») та 悪い («кепський»):

な... 何だコイツ?! き... 気色悪う～～っ!!!

/на... нан да коіцу/ /кі... кішьоку вару:/

«Га... Що це з ним?! Як огидно!!!» (уривок з «ブライブストーリー»)

Семантика кольороніму 黒 /куро/ «чорний» стрімко ідентифікує в текстах провину на персонажі, спохмурюючи його образ у сприйнятті реципієнтів, особливо дітей. Чорний колір часто використовується для підкреслення внутрішньої боротьби, моральних дилем та невдач персонажа, а також для зауваження його негативних вчинків. Наприклад, так описується Жадібний чоловік у казці «おむすびころりん» («Падаючі рисові кульки») одразу після того, як він накоїв лиха:

顔も手も土で汚れて、真っ黒くろ。

/као-мо те-мо цучі-де йогорете, маккуро куро/

«Що руки, що його обличчя були чорними від бруду».

В японській мові цей кольоронім часто використовується для опису атмосфери, особливо в контексті природи і пейзажів. Чорний колір може символізувати таємничість, меланхолію, а також поглиблювати враження важливості певного моменту. Використання кольоративу 黒 допомагає авторам створювати насиченішу образність та емоційну виразність тексту, спонукаючи читача відчувати інтенсивніше події, описані в творі:

「鉄砲と弾丸をここへ置いてください。」見るとすぐ横に黒い台がありました。

(...) また黒い扉がありました。

/теппоу-то данган-о коко-е оіте кудасаі/ /міру-то сугу йоко-ні куро-і даі-га
арімашіта/ /мата куро-і тобіра-га арімашіта/

«– Будь ласка, залиште ваші пістолет та кулі тут. – Я побачив чорну стійку збоку від себе. (...) Двері також були чорними». (уривок з «注文の多い料理店»)

Кольоронім 赤 /ака/ «червоний» виступає в якості символічного та концептуального компоненту, що містить у своїй семантиці експресивні відтінки. У японській лінгвістиці ця лексема займає центральне місце у вираженні широкого спектру емоційних станів. Використання 赤 як складової фразеологічних одиниць, мовних зворотів тощо у рамках художньої літератури дозволяє змалювати ширший контекст емоційного досвіду в сприйнятті тексту читачами, що є невід'ємною частиною японського лінгвокультурного фону, що відображено в наступному прикладі. З виразу 顔を真っ赤にし /као-о макка-ні ші/ «зашарітися» (букв. «мати яскраво-червоне обличчя») юні читачі легко роблять висновок, що герой дитячої казки переживає наплив сильної емоції завдяки підсилювальному компоненту 真 /ма/ «істина», що вживається у поєднанні з кольороназвами у значенні «абсолютно», «яскраво»:

顔を真っ赤にしながら 家の中へ 入れてあげました。

/као-о макка-ні шінагара іе-но нака-е ірете агемашіта/

«Зашарівшись, я впустив її у дім». (уривок з «雪女»)

Кольоронім 赤, подібно до його функціонування в інших мовах, вживається з метою швидкого привертання уваги до значущих ідей або ситуацій в якості сигнального позначення. Це виявляється у його використанні в різноманітних контекстах, включаючи оголошення, вказівки та інших текстові або візуальні форми комунікації. У наведеному прикладі героїня вже згадуваного оповідання «星空の16進数»

(«Шістнадцяткова система зоряного неба») використовує кольоронім на позначення об'єктивної якості, проте вживаний із символічним значенням розділення важливою ситуацією життя на «до» та «після»:

完璧な避妊などないと思い知ったのは、妊娠検査薬の赤い線を見たときだった。

/канпекі-на хінін надо наі-то омоі-шітта-но-ва ніншін кенса-яку-но ака-і сен-о міта
токі датта/

«Уперше я збагнула, що ідеального контролю народжуваності не буває, коли побачила червону смужку тесту на вагітність».

Так само об'єктивно вмотивоване використання 赤 в наступному уривку підсвідомо викликає у читачів знайомі японському менталітету асоціації із фестивалями та масовими заходами та відгукується ноткою ностальгії в свідомості реципієнтів, оскільки характеризує колір вуличних паперових ліхтарів, що безумовно знайомі японській аудиторії:

色とりどりの服がひしめきあっていて、その向こうに真っ赤な提灯が見える。

/іро торідорі-но фуку-га хішімекі атте-іте, соно мукоу-ні макка-на чьоучін-га міеру/
«За скупченням різнобарвного вбрання виднілися яскраво-червоні ліхтарики».

Отже, з точки зору функціонування кольороніми в дитячій літературі найчастіше підкреслюють ознаки та характеристики:

- зовнішності людини та її експресивності (真っ赤な顔 /макка-на као/ «зашаріле обличчя», 真っ黒の手 /маккуро-но те/ «чорні руки»);
- об'єктів (真っ赤な提灯 /макка-на чьоучін/ «червоні ліхтарики», 黒い扉 /куро-і тобіра/ «чорні двері»);
- атмосфери (真っ暗の穴 /маккура-но ана/ «непроглядна (темна) нірка», 初めて聞く色 /хаджімете кіку іро/ «кольори, про які вперше чую»);
- життєвих обставин (暗さの中 /кураса-но нака/ «посеред п'ятни»);

- одягу (色とりどりの服 /іро торідорі-но фуку/ «різнобарвне вбрання») тощо.

2.2. Проблематика та нюанси перекладу «кольорової» лексики з японської мови українською

У даному підрозділі ми окреслимо базові нюанси інтерпретації та складнощі перекладу кольоративів японської мови українською та спробуємо віднайти способи подолання цих проблем.

За твердженнями Данте Аліг'єрі, «жоден твір, пов'язаний та підпорядкований законам ритму, не може бути перекладений зі своєї мови на іншу без порушення усієї його насолоди та гармонії». Це явище зумовлює закономірність розбіжностей будь-яких двох зіставлених мов на фоні того, що кожен етнос має власну ментальність, і мова – її безпосереднє і найточніше відображення. «Унікальна структура, особливості граматичної будови кожної мови передбачають принципову неможливість тотожності двох текстів, що написані різними мовами» (Тащенко, 2021, с. 29).

В тому числі це стосується мовних паралелей української та японської мов у досліджуваному питанні кольоронімів. Наприклад, під час перекладу фразеологічного виразу 青ざめる /ао-дзамеру/ японісти послуговуються еквівалентом «збліднути», що тісно пов'язаний із білим кольором в українській свідомості, у той час як прямим перекладом виразу стане слово «посиніти». Таким чином, однією з основних проблем є різниця у семантиці кольоронімів двох мов.

«Колір – це одна з категорій пізнання світу, яка знаходиться нарівні з іншими категоріями, такими як простір, час, рух, а також є одним з ключових культурних концептів» (Науменко, 2012). У зв'язку з цим, переклад кольоративів також ускладнюється культурно-контекстуальними відмінностями між досвідом японців та українців. Багато кольорових назв у японській культурі мають символічне значення, яке може бути неможливо передаваним при перекладі або ж важко інтерпретованим для українського реципієнта. Наприклад, лексема 青線 /аосен/ може бути перекладеною словосполученням «синя лінія», проте не нестиме жодного

контекстуального сенсу для українців і при перекладі в тексті потребуватиме зносок. За японсько-англійським онлайн-словником Takoboto, терміном 青線 у японській мові позначають територію навколо кварталу червоних ліхтарів, де відбувалася нелегальна проституція, і яку позначали на поліцейських картах синьою лінією у 1940–1956 роках.

Під час перекладу кольоративів японісти також стикаються із синтаксичними та граматичними аспектами міжмовних відмінностей. Наприклад, порядок слів у фразах чи вираження кольорових назв різними частинами мови може суттєво відрізнятись, що призводить до неточностей та потребує застосування когнітивного аналізу тексту перекладу для точнішої його інтерпретації. Так, абсолютна більшість кольоронімів японської мови виражена іменниками і при перекладі на українську в словосполученнях підлягає перекладацьким трансформаціям на прикметники: 褐色 /кашшюку/ – «коричневий», 綠黄色 /рюкуоушюку/ – «лимонний».

Зважаючи на окреслену проблематику, варто вдаватися до наведених методів подолання перекладацьких труднощів, націлених на успішну результативність сприйняття перекладу реципієнтом, за умови відсутності еквівалентів:

- адаптивний метод – пошук відповідного явища-символа у лінгвокультурному фоні носія мови, на яку перекладають кольоронім;
- перекладацькі трансформації: граматичні (перехід з однієї частини мови в іншу), лексичні (генералізація або конкретизація відтінків) тощо;
- використання зносок та контекстуальних пояснень специфіки.

Висновки до розділу 2

Наша основна мета у другому розділі полягала у виявленні функцій «кольорової» лексики в японській мові. Щоб дослідити їх ретельніше, було прийнято рішення розглянути функціонування окремих лексем, аби відслідкувати вплив їх експресивності та символізму на комунікацію між автором та читачем. Нами було успішно виявлено провідні функції кольороназв, серед яких: уможливлення оригінальності мовного вираження, збереження символічного значення описуваних у художніх текстах об'єктів та досяжність підсвідомого змісту висловлювання, його експресивність та різнобарвність, фіксація культурних особливостей нації та забезпечення їх збереження у мовній спадщині, виразність та вичерпність.

Нами розглянуто докладно взаємозв'язок між формою вираження кольоронімів 暗い, 赤い, 黒い, 色 та їх сприйняттям дитячою аудиторією на прикладах з літератури, з чого можемо зробити висновок, що кольорову семантику найчастіше містять іменники в усьому пласті досліджуваної лексики, хоча в дитячій японській літературі нерідко зустрічаються предикативні прикметники-кольороніми, оскільки вони простіші для сприйняття. Більш того, ми довели, що кольороніми є потужним інструментом для авторів у створенні виразного твору та маніпуляцією читацькою перцепцією.

Наостанок, ми провели перекладацькі паралелі між українською та японською мовами в контексті кольоративного пласту лексики та визначили низку нюансів, що ускладнюють процес перекладу, серед яких мають місце граматичні, лексичні та семантичні відмінності. На основі цього запропоновано методи подолання перекладацьких складнощів.

ВИСНОВКИ

Отже, ми дізналися, що пласт кольорової лексики виконує номінативну функцію на позначення кольорів та їх відтінків. Його призначення – збагачення та експресивність мови, асоціативні та символічні позначення, лінгвокультурні конотації. Використання кольорової лексики допомагає мовцям виразно та ефективно комунікувати з аудиторією, окрім безпосередньої інформації виражаючи підсвідомі концепти та почуття.

Згідно з метою дослідження теми та основними завданнями, поставленими на її досягнення, окресленими у Вступі, нами був сформульований ряд висновків, що з'ясовують результати дослідження:

1. Встановлені ключові моменти щодо теоретичних засад з кольоронімів як підсистеми лексикології в загальному плані та в японській лінгвістиці. Визначена проблематика прошарку лексики на позначення кольорових назв. Сформульована проблема класифікації кольоронімів та її типи. Запропоновані нові класифікаційні підходи.

2. Було знайдене чітке визначення кольорової лексики в японській лінгвістиці та її характерні риси.

3. Нами було ретельно досліджено засоби вираження кольороназв у японській мові на рівні доступних частин мови. Розглянуті детально результати сприйняття кольоронімів цільовою аудиторією на основі закладених у їх конотацію сенсів та символів на прикладі кількох конкретних базових кольороназв.

4. Ми з'ясували та перелічили основні труднощі, що виникають під час перекладу досліджуваних одиниць мови, а також встановили робочі методи подолання проблематики заради адекватного перекладу кольорової лексики з японської мови на українську.

5. Нами був проведений аналіз функціонування кольорової лексики в японській дитячій літературі та проведенні емотивних паралелей японської та української мов. Розглянуті окремі приклади вжитку конкретних кольорових номінативів, завдяки чому зазначено, що кольороніми виконують не лише функцію виразності й точності

передачі повідомлення, але й являють собою набір символів та сигналів та збагачують словниковий фонд японської мови.

Заради успішного завершення дослідження та виведення чітких результатів ми скористалися відповідними методами, зазначеними у плані роботи. Вони були застосовані в ході дослідження таким чином:

- аналіз та синтез літератури з теми сприяв критичному відбору найдоцільніших джерел з наданої теми та споріднених із нею, якими ми послуговувалися протягом усього дослідження;
- у зв'язку з прогалинами у японському мовознавстві, ми ефективно застосували метод аналогії, зокрема, щоб описати класифікацію кольороназв японської мови на підставі спільних тенденцій з іншими мовами;
- провели спроби структуризації кольорової лексики;
- когнітивний метод був застосований при виявленні глибоких лінгвокультурних сенсів, закладених у кольоративні одиниці японської мови та їх адаптації;
- за допомогою порівняльно-зіставного методу нами були описані кілька спільних та відмінних рис кольороназв японської та української мов;
- за допомогою семантичного аналізу ми підібрали доцільні приклади функціонування досліджуваних одиниць мови у межах японської дитячої літератури.

要約

トゥルチェンコ エレオラ：「日本の児童文学における色名」

言語学者は色名を語彙学のサブシステムとして考察し、言語文化、表現論、意味論などの観点からも研究する。色名は芸術的な文章において鮮やかな視覚的イメージの役割を果たしているため、この論文では、日本研究の枠組みにおける色名の研究と、特に日本の児童文学における色名の機能に焦点を当てている。

設定された目標を考慮して、論文の書き中に多くの言語的および文学的課題が解決され、それらに基づいて次の結論が導き出されている。

1. 語彙学一般および日本言語学のサブシステムとしての色名の理論的基礎に関する重要なポイントが確立される。学習した語彙の階層化の問題が定義される。定式化された分類問題とその種類。新しい分類アプローチが提案されている。
2. 日本語学における色名の明確な定義とその特徴を判明される。
3. 日本語における色名表現の手段を検討し、その含意に込められた意味に基づいて対象者が色名を知覚した結果を詳細に検討される。
4. 色名の翻訳中に生じる主な問題点を明確にして列挙し、色名を日本語からウクライナ語に適切に翻訳するために問題を克服する方法を確立される。
5. 日本の児童文学における色名の機能の分析が行う。特定の色名の使用の個々の例が考慮される。色名は記号と信号のセットであり、日本語の語彙を豊かにすると期される。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Бичкова, Л. В. (2003). *Колористична культура античного світу : навчально-методичний посібник*. Київ: Вища школа.
- Голуб, О. М., Годунова, Н. Б. (2018). Функціонування колоративів у романі Дж. Бінг «Моллі Мун і дивовижні часомандри». *Держава та регіони: Гуманітарні науки*, 3(54), 39-42
- Гриценко, П. Ю., Руснак, Н. О., Руснак, Ю. М. & Струк, І. М. (2022). *Етнолінгвістика: українська мова. Навчальний посібник*. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича.
- Давиденко, Т. А. (2015). Кольоратив *чорний* як сукупність традиційного та сучасного в українській та англійській мовах: компаративний аспект. *Наукові записки національного університету «Острозька академія»*, 55, 77-79.
- Дзівак, О. (1975). Про систему назв кольорів у сучасній українській літературній мові. *Українське мовознавство*, 3(136), 25-31
- Іншаков, А. Є. (2013). Основні засади дослідження колірної лексики в мовознавстві. *Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*, 9(1), 188-195.
- Кольоративи української мови*. (2023). Відновлено з: https://www.wikidata.uk-ua.nina.az/Кольоративи_української_мови.html.
- Кочан, І. М. (2008). *Лінгвістичний аналіз тексту: навчальний посібник*. Київ: Знання
- Кучеренко Л. І., Назаренко І. (2001). Кольоративи як стилістична категорія в мовотворчості В. Винниченка. *Вісник запорізького державного університету*, 1, 1-4.
- Левченко, О. (2004). Термін прототип у лінгвокультурології. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*, 503, 58–60.
- Науменко, Н. В. (2000). Залежність образності кольороназви від її словоформи. *Наукові записки: Філологічні науки*, 18, 43-45.
- Науменко, О. В. (2015). *Труднощі перекладу колоронімів (на матеріалі роману С. Моема «Розмальована завіса»)*. Матеріали научно-практичної конференції

«Спецпроект: аналіз наукових досліджень». Миколаїв: Чорноморський державний університет імені Петра Могили.

- Пирогов, В. Л. (2015). Місце йодзідзюкуго в системі фразеології сучасної японської мови: порівняльний аспект. *ВПЦ «Київський університет»*, 54, 114-120.
- Супрун, Л. О. (2009). *Семантика і прагматика назв кольорів в українському романному тексті середини – другої половини ХХ ст. (на матеріалі творів О. Гончара, П. Загребельного, М. Стельмаха)* (Дис. канд. філол. наук). Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Харків.
- Тащенко, Г. В. (2021). *Актуальні проблеми теорії та практики перекладу: конспект лекцій для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» факультету іноземних мов*. Харків: друкарня «Мадрид».
- Янченко, Ю. А. (2014). Кольоративи як репрезентанти ідіостилю Аркадія Казки. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*, 5, 240-246.
- Berlin, B., Kay, P. (1969). *Basic colour terms: their universality and evolution*. Berkley and Los Angeles, California: University of California Press.
- Lisina, E. (2020). *Symbolic Colors in Japan: The meaning behind different colors*. Retrieved from <https://en.amazingtalker.com/blog/en/japanese/56868/>
- Przhybylek, S. (2021). *Goethe's Color Theory*. Retrieved from <https://study.com/academy/lesson/goethes-color-theory.html>
- Schneider, M. (2015). *Anime Hair Colors: Do They Carry Any Significant Meaning in Japanese Culture?* Retrieved from <https://thoughtcatalog.com/martin-schneider/2015/02/anime-hair-colors-do-they-carry-any-significant-meaning-in-japanese-culture/>
- 日本色彩学会. (1985). *しんぺん色彩化学ハンドブック*. 東京: 東京大学出版会.
- 北原保雄. (1997). *青葉は青いか: 日本語を歩く*. 東京: 大修館書店.
- 日本の伝統色. Retrieved from: <https://www.colordic.org/w>

宮沢賢治. (1990). 注文の多い料理店. 東京: 東京光原社.

宮沢賢治「注文の多い料理店」 | 作品に登場する語彙の解説. Retrieved from:

<https://gekidannono.com/wp/archives/12109#toc18>

逸木裕 (2021). 星空の16進数. Retrieved from: <https://www.kadokawa.co.jp/product/321911000194/>

宮部みゆき. (2003). ブレイブ・ストーリー. Retrieved from: https://www.cmoa.jp/bib/speedreader/?cid=0202000726_jp_0001&u0=0&u1=0&u3=1&rurl=https%3A%2F%2Fwww.cmoa.jp%2Ffreeseial%2Ftitle%2F202000726%2F